

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 543/2022-24

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Dudíša a zo sudcov Libora Duľu (sudca spravodajca) a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], proti postupu Okresného súdu Nové Zámky v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 238/2016 takto

rozhodol:

1. Postupom Okresného súdu Nové Zámky v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 238/2016 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadost'učinenie v sume **100 eur**, ktoré mu **je** Okresný súd Nové Zámky **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
3. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Ústavný súd uznesením č. k. IV. ÚS 543/2022-11 z 8. novembra 2022 prijal na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľa vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Nové Zámky (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 238/2016 (ďalej aj „napadnuté konanie“). Vo zvyšnej časti ústavnú sťažnosť zamietol.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ (ktorý je advokátom, pozn.) bol v konaní, ktoré začalo podaním žaloby doručenej okresnému súdu 27. júna 2016, jedným z troch žalovaných (žalovaný v 1. rade) v spore o vylúčenie veci z exekúcie. Okresný súd vo veci rozhodol rozsudkom z 2. októbra 2017, ktorým vylúčil osobné motorové vozidlo z exekúcie vedenej na návrh sťažovateľa (výrok I), konanie proti žalovanému v 3. rade zastavil (výrok II) a žalobkyni priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % (výrok III). Dopĺňacím rozsudkom z 10. októbra 2017 (právoplatným 31. januára 2018) okresný súd vylúčil totožné osobné motorové vozidlo aj z exekúcie vedenej na návrh žalovanej v 2. rade. Proti rozsudku okresného súdu z 2. októbra 2017 podali sťažovateľ a žalovaný v 3. rade odvolanie. Krajský súd v Nitre (ďalej len „krajský súd“) uznesením č. k. 12 Co 52/2018-187 z 29. marca 2019 (právoplatným 24. mája 2019) rozsudok okresného súdu vo výroku I (týkajúcom sa vylúčenia veci z exekúcie) a vo výroku III (o trovách konania vo vzťahu k sťažovateľovi a žalovanému v 3. rade) zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Následne okresný súd uznesením z 28. októbra 2019 konanie zastavil (výrok I) a sťažovateľovi a žalovanému v 3. rade priznal nárok na náhradu trov konania proti žalobkyni v rozsahu 100 % (výrok II). Proti výroku II predmetného uznesenia vo vzťahu k žalovanému v 3. rade podala žalobkyňa odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd uznesením č. k. 12 Co 33/2020-253 z 26. mája 2020 (právoplatným 29. júna 2020) tak, že uznesenie okresného súdu vo výroku II o trovách konania vo vzťahu k žalovanému v 3. rade potvrdil a priznal mu proti žalobkyni nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

II.

Argumentácia sťažovateľa

3. Sťažovateľ podanie ústavnej sťažnosti v podstatnom odôvodnil konštatovaním, že „od podania žaloby proti sťažovateľovi uplynulo skoro 6 rokov, pričom vec nebola doposiaľ definitívne skončená. Aj rozhodovanie o výške náhrady trov konania je integrálnou súčasťou súdneho konania.“.

4. Vzhľadom na celkovú dobu konania, nečinnosť súdu a skutočnosť, že sťažovateľ k priesťahom žiadnym spôsobom neprispel, považuje sťažovateľ sumu 6 000 eur za primerané finančné zadost'učinenie za utrpenú ujmu (vo výške 1 000 eur za každý rok trvania konania).

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

5. Ústavný súd vyzval predsedníčku okresného súdu na vyjadrenie sa k podanej ústavnej sťažnosti. V podaní z 29. novembra 2022 predsedníčka okresného súdu uviedla, že okresný súd vo veci sťažovateľa uznesením č. k. 4 C 238/2016-283 z 3. augusta 2022 právoplatným 24. augusta 2022 zaviazal žalobkyňu zaplatiť z titulu náhrady trov konania sumu 192,45 eur na účet sťažovateľa (výrok I) a sumu 932,22 eur na účet právneho zástupcu žalovaného v 3. rade (výrok II). Zároveň pripustila, že o náhrade trov konania sťažovateľa okresný súd rozhodol po vyše 2 rokoch, pričom túto lehotu nie je možné považovať za primeranú. V závere podotkla, že je na škodu veci, že sa sťažovateľ po právoplatnom rozhodnutí o priznaní mu nároku na náhradu trov konania uznesením

okresného súdu z 28. októbra 2019, prípadne po vrátení spisu z krajského súdu 23. júna 2020 nedomáhal rozhodnutia o vyčíslení trov konania, resp. nepodal sťažnosť podľa § 62 ods. 1 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Sťažovateľ je osobou znalou práva (advokát), a preto sa javí, že cielene vyčkával na chybu spôsobenú súdom. Pokiaľ by ústavný súd dospel k záveru, že sťažovateľ má nárok na primerané finančné zadost'účinenie, ním požadovanú sumu považuje za absolútne neprimeranú k priznaným trovám konania v celkovej výške 192,45 eur.

III.2. Replika sťažovateľa:

6. Vyjadrenie okresného súdu doručil ústavný súd sťažovateľovi, ktorý vo svojom vyjadrení uviedol, že *„Ústavný súd SR už mnohokrát judikoval, že medzi procesné povinnosti účastníka konania nepatrí upozorňovanie súdu na povinnosť konať bez prieťahov. Okrem toho, skúsenosť nás učí, že pokiaľ súd nedokáže konať bez prieťahov sám od seba, tak mu k tomu nepomôžu ani urgencyie účastníka, dokonca ani sťažnosti na prieťahy a nezriedka ani nález Ústavného súdu SR. Vyjadrenie predsedníčky súdu je tak ukázkovým prejavom miery úpadku slovenskej justície, ktorá už 30 rokov hľadá rôzne výhovorky pre svoju neschopnosť plniť si svoju základnú povinnosť a najcynickejšou výhovorkou je obvinenie účastníka, že sudcovi nepripomínal jeho povinnosti. Sťažovateľ tiež dáva do pozornosti rozsudok ESLP z 28. 6. 2016, č. 65302/11 vo veci Čičmanec proti Slovenskej republike (citovaný v náleze sp. zn. III. ÚS 471/2022), podľa ktorého kým nie je rozhodnuté aj o trovách konania, vec nie je skončená.“*

7. Ústavný súd v zmysle § 58 ods. 3 prvej vety zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že na základe podaní účastníkov a spisu predloženého ústavnému súdu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

8. Pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy si ústavný súd osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť [napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 280/08] a ich prípadné porušenie možno preskúmať spoločne.

9. Pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru ústavný súd vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov (i práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04).

10. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so svojou žiadosťou.

11. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre s'ťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj ústavnú s'ťažnosť s'ťažovateľa.

12. Ústavný súd si pre účely predbežného prerokovania ústavnej s'ťažnosti vyžiadal súdny spis, s ktorého obsahom sa dôkladne oboznámil.

13. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že konanie vedené pred okresným súdom pod sp. zn. 4 C 238/2016 bolo v čase podania ústavnej s'ťažnosti s'ťažovateľa v merite veci právoplatne skončené, a to 19. novembra 2019 (právoplatnosťou uznesenia okresného súdu o zastavení konania). Konanie v tom čase prebiehalo už len vo fáze týkajúcej sa rozhodovania o vyčíslení trov konania. Keďže všeobecný súd rozhoduje o vyčíslení trov konania podľa vopred ustanovených zásad a podľa úkonov, ktoré boli v konaní vykonané účastníkmi (resp. stranami sporu) a ich právnymi zástupcami, ústavný súd uvedené rozhodovanie nepovažuje za právne zložité. Skutkovo musí v každom prípade vychádzať len z obsahu spisu. Na základe uvedeného rozhodovanie o vyčíslení trov konania zásadne nemožno považovať za postup všeobecného súdu, ktorý by vykazoval osobitnú náročnosť.

14. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd posudzoval priebeh napadnutého konania, bolo správanie s'ťažovateľa ako strany sporu. Ústavný súd nezistil skutočnosti, ktoré by nasvedčovali vzniku zbytočných priet'ahov zo strany s'ťažovateľa.

15. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva s'ťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol postup okresného súdu v napadnutom konaní.

16. Ústavný súd považuje za potrebné poukázať na judikatúru ESLP, konkrétne na jeho rozsudok v prípade Čičmanec proti Slovenskej republike (rozsudok z 28. 6. 2016 k s'ťažnosti č. 65302/11), na ktorý poukázal aj s'ťažovateľ a ktorým ESLP rozhodol okrem iného aj o tom, že dĺžka konania napadnutého s'ťažnosťou nespĺňala požiadavku primeranej lehoty podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (a to aj napriek skutočnosti, že toto konanie v čase podania ústavnej s'ťažnosti prebiehalo podobne ako v tomto prípade už len vo fáze týkajúcej sa trov konania). V bode 50 uvedeného rozsudku ESLP konštatoval, že čl. 6 ods. 1 dohovoru vyžaduje, aby všetky stupne konania týkajúce sa rozhodovania o občianskych právach a záväzkoch vrátane konania nasledujúceho po rozsudku v merite veci (čo zahŕňa teda aj fázu konania týkajúcu sa trov) boli rozhodnuté v primeranej lehote.

17. S'ťažovateľ okrem všeobecných tvrdení o tom, že od podania žaloby proti nemu uplynulo skoro šesť rokov, namieta, že do podania ústavnej s'ťažnosti nebolo rozhodnuté o výške náhrady trov konania, ktorá je integrálnou súčasťou súdneho konania. Okresný súd o predmetnej žalobe rozhodol

uznesením o zastavení konania z októbra 2019 (právoplatným v novembri 2019). Z uvedeného je zrejmé, že právna neistota sťažovateľa týkajúca sa práva, ktoré si proti nemu uplatnila žalobkyňa na súde, bola odstránená už novembri 2019 (právoplatnosťou uznesenia o zastavení). Zároveň bola týmto momentom dosiahnutá aj právna istota sťažovateľa týkajúca sa nároku na náhradu trov konania, teda ešte pred tým, ako podal ústavnú sťažnosť.

18. Aj keď konanie ako celok v dôsledku nerozhodnutia o výške náhrady trov konania nebolo v čase podania ústavnej sťažnosti právoplatne skončené, treba uviesť, že do dvoch mesiacov od podania ústavnej sťažnosti bolo rozhodnuté aj o tejto otázke. Miera právnej neistoty sťažovateľa v čase podania ústavnej sťažnosti spočívala v tom, že nebolo rozhodnuté o jeho, čo sa týka výšky, bagateľnom nároku na náhradu trov konania.

19. Po komplexnom posúdení všetkých okolností daného prípadu z hľadiska skutkovej a právnej náročnosti veci, správania sťažovateľa, postupu okresného súdu poznamenaného nečinnosťou v dĺžke dvoch rokov pri rozhodovaní o vyčíslení trov konania ústavný súd dospel k záveru, že v postupe okresného súdu došlo k zbytočným priet'ahom v napadnutom konaní, a preto rozhodol, že bolo porušené základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

20. V súlade s čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

21. Vzhľadom na skutočnosť, že ústavný súd síce v napadnutom súdnom konaní zistil porušenie označeného základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru okresným súdom, avšak napadnuté konanie na okresnom súde bolo v čase rozhodovania ústavného súdu právoplatne skončené (aj vo vzťahu k trovám konania), ústavný súd návrhu sťažovateľa v tejto časti nevyhovel (bod 3 výroku nálezu) a neprikázal okresnému súdu, aby vo veci konal bez zbytočných priet'ahov.

IV.1. Primerané finančné zadosťučinenie:

22. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

23. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal.

23.1. Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, v ústavnej sťažnosti uvedie rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

24. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (I. ÚS 15/02, III. ÚS 10/02, III. ÚS 17/02, I. ÚS 257/08, III. ÚS 45/2012, IV. ÚS 132/2012, I. ÚS 70/2012).

25. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

26. V prerokúvanom prípade podľa názoru ústavného súdu prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Ústavný súd prihliadol na to, že v čase meritórneho rozhodovania okresný súd vo veci vyčíslenia trov konania právoplatne rozhodol, čím došlo k zásadnému napraveniu stavu namietaného sťažovateľom v ústavnej sťažnosti. Ústavný súd prihliadol aj na celkovú dĺžku rozhodovania o vyčíslení trov konania a rozhodol, že sťažovateľovi priznáva primerané finančné zadosťučinenie vo výške 100 eur, ktoré je mu okresný súd v zmysle § 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde povinný zaplatiť do 2 mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (bod 2 výroku nálezu).

V. Trov

27. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trov konania.

28. Úspešný sťažovateľ si právo na náhradu trov konania neuplatnil, preto o nich ústavný súd nerozhodoval.

29. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. decembra 2022

Ladislav Duditš
predseda senátu